

LANDSCHAP ERFGOED UTRECHT

In veilige handen

Beleid m.b.t. het werken met kinderen en kwetsbare personen bij Landschap Erfgoed Utrecht

Vastgesteld door MT, augustus 2014

Landschap Erfgoed Utrecht organiseert al jaren activiteiten voor diverse doelgroepen waaronder jongeren. Plezier en beleving staat centraal.

De betaalde medewerkers en vrijwillige begeleiders van deze (jeugd-)activiteiten zetten zich iedere keer weer in om leuke en uitdagende activiteiten te organiseren. Hierbij vinden we het belangrijk dat minderjarigen veilig zijn tijdens de activiteiten met Landschap Erfgoed Utrecht en de bij ons aangesloten vrijwilligersgroepen.

Dit betekent niet alleen dat we zorgen voor goede instructie en veilig materiaal, maar ook dat we ernaar streven dat kinderen en jongeren zich bij ons prettig voelen en met plezier aan onze activiteiten deelnemen.

Daar hoort bij dat kinderen soms getroost moeten worden of dat begeleiders goede instructie moeten geven aan jongeren. Daarbij is lichamelijk contact in bepaalde gevallen onvermijdelijk. Maar er zijn ook situaties voorstelbaar waarin grenzen worden overschreden en het incidentele contact overgaat in ongewenst gedrag of zelfs seksueel misbruik.

Deze situaties willen wij voorkomen. Ongewenst gedrag en seksueel misbruik worden niet getolereerd en zijn ook strafbaar.

LEU wil een veilige omgeving waarborgen, door het creëren van een open en positieve atmosfeer en door duidelijke afspraken over omgangsvormen te maken. Dit is belangrijk omdat ongewenste omgangsvormen daardoor minder kans krijgen, sneller bespreekbaar zijn en kunnen worden aangepakt als ze toch de kop opsteken.

Om bovenstaande redenen vinden wij het belangrijk om een kader te scheppen waarin deze doelstelling ingebed is.

Kwetsbare personen in veilige handen bij Landschap Erfgoed Utrecht

1. Ongewenst gedrag

De belangrijkste vormen van ongewenst gedrag zijn:

- sociaal isoleren: iemand doodzwijgen, negeren of nadrukkelijk minachten
- werk onaangenaam of onmogelijk maken: iemand altijd de rotklussen geven, bestanden wissen op zijn pc, informatie achterhouden, natte sponzen op zijn stoel leggen en dergelijke
- bespotten: vanwege uiterlijk, gedrag, wijze van praten, een andere levensstijl, vaak onder het mom van 'geintjes'
- roddelen: op een voortdurend negatieve manier praten over een collega
- dreigen: variërend van dreigen met ontslag tot vage dreigementen als 'we krijgen jou nog wel
- lichamelijk geweld: niet alleen slaan, maar ook iemand opsluiten, duwen en dergelijke
- verbaal geweld: een persoon uitschelden in grove bewoordingen
- (seksuele) intimidatie: handtastelijkheden en intimiderende opmerkingen
- racisme: vormen van bovenstaand gedrag gebruiken om iemand vanwege zijn etnische afkomst te kleineren.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag, de definitie

Seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn ontoelaatbare gedragingen die leiden tot seksueel misbruik, of het scheppen van een klimaat waarin misbruik gedijt. De definitie van seksueel grensoverschrijdend gedrag luidt: *'Elke vorm van seksueel gedrag of seksuele toenadering, in verbale, non-verbale of fysieke zin, opzettelijk of onopzettelijk, die door de persoon die het ondergaat als ongewenst of gedwongen wordt ervaren; en/of plaatsvindt binnen een ongelijke machtsverhouding en/of andere handelingen of gedragingen van een soortgelijke aard als die strafbaar zijn in het Wetboek van Strafrecht. De gevoelens van het slachtoffer zijn bepalend en niet de gedachten of bedoelingen van de pleger. Het slachtoffer bepaalt de grenzen van 'gewenst' en 'ongewenst', en die kunnen verschillen per persoon. Het draait om het misbruik maken van een ongelijke machtspositie op grond van bijvoorbeeld leeftijd, sekse, positie, getal of fysieke kracht. Iedere vorm van seksuele toenadering tot jeugdigen beneden de 16 jaar is verboden (Wetboek van Strafrecht: artikel 244, 245, 247, 248a, 249). Daarnaast is het strafbaar om afbeeldingen te maken van seksuele gedragingen van iemand die nog geen 18 jaar is (Wetboek van Strafrecht: artikel 240b).*

2. Omgangsregels

Van iedereen die voor onze organisatie actief is, of wordt, verwachten wij dat hij/zij zich aan de omgangsregels houdt (zie bijlage 1).

Wie dat doet, is welkom. Wij vinden afspraken over de manier van omgaan met elkaar belangrijk, omdat iedereen zich prettig en veilig moet kunnen voelen. Dit kan alleen als je elkaar in waarde laat en met respect behandelt. Dit betekent dat wij in onze organisatie alle vormen van ongelijkwaardige behandeling, zoals pesten, machtsmisbruik of (het aanzetten tot) discriminerende/ seksistische/ seksueel intimiderende gedragingen, of opmerkingen, ontoelaatbaar vinden.

Niet alle zaken die anderen kunnen kwetsen kunnen we in regels verwoorden. Dit wil niet zeggen dat zaken die niet genoemd worden, maar wel grensoverschrijdend zijn, wél toelaatbaar zijn.

3. Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)

Een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) is een verklaring waaruit blijkt dat het gedrag van de aanvrager geen bezwaar oplevert voor het gevraagde doel, in dit geval het werken met kwetsbare personen. Een VOG wordt door de minister van Veiligheid en Justitie uitgegeven als blijkt dat de aanvrager geen strafbare feiten op zijn/haar naam heeft staan.

Medio 2013 is door het Ministerie van Veiligheid en Justitie onderzocht of verstrekking van gratis VOG's (op declaratiebasis) aan vrijwilligers bij Scouting Nederland, NOC*NSF en Steunpunt KinderVakanties structureel kan worden uitgebreid naar andere vrijwilligersorganisaties. Onlangs heeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat hij deze uitbreiding structureel wil maken. Dit geldt voor vrijwilligersorganisaties (waaronder Landschap Erfgoed Utrecht) die werken met de richtlijnen uit 'In veilige handen'. LEU zal daarom hiervoor in aanmerking komen.

Voor alle vrijwilligers die binnen LEU met kwetsbare personen (gaan) werken wordt een VOG verplicht gesteld. **M.i.v. 1 oktober 2014** dienen **nieuwe vrijwilligers** die met jeugd/kwetsbare personen gaan werken een VOG te overleggen.

Bovendien zal van de **huidige vrijwilligers** welke met jeugd en kwetsbare personen in aanraking komen in hun vrijwilligerswerkzaamheden voor LEU, ook als dit slechts incidenteel, een VOG worden verlangd. Binnen een tijdsbestek van een half jaar na ingang van dit beleid dient deze van alle betreffende vrijwilligers binnen te zijn. Daar waar dit niet het geval is, ondanks herhaald aandringen, zal afscheid worden genomen van de vrijwilliger of de vrijwilliger andere werkzaamheden gaan verrichten, waarbij hij niet met kwetsbare personen in aanraking komt.

Ook moeten **alle vaste medewerkers** welke met kwetsbare personen werken een VOG overleggen. Dit wordt uitgewerkt middels het personeelsbeleid van LEU

4. Gedragscode

LEU hanteert een gedragscode die van toepassing is op alle vrijwilligers die tijdens hun werk in aanraking komen met kinderen tot 18 jaar en/of (geestelijk) gehandicapte personen. De gedragscode maakt deel uit van de introductie-map voor vrijwilligers en de introductie-map voor medewerkers.

Elke vrijwilliger / medewerker ondertekent een (vrijwilligers)overeenkomst met LEU waarbij hij/zij aangeeft de introductie-map (en daarmee o.a. de gedragscode) te kennen, te accepteren en daar naar te handelen.

De gedragscode is gemaakt om de risico's op ongewenst gedrag in de relatie tussen kinderen/jongeren en hun begeleider(s) te verkleinen. De code bevat voorschriften voor het handelen. Iedere activiteit met kinderen of andere kwetsbare groepen heeft bewust (tenminste) twee begeleiders. Samen bewaak je de toepassing van deze gedragscode.

Deze luidt als volgt:

1. Veilige sfeer - Zorg voor een prettige sfeer waarbinnen de jongere zich veilig en gerespecteerd voelt. Het werkterrein en werksoort bepaalt het aantal begeleiders (minimaal 2). De begeleider behandelt de jongere op een waardige, respectvolle manier en houdt rekening met verschil in belevingswereld.

2. Geen seksuele benadering - Onthoud je van elke vorm van seksuele benadering in woord en gedrag en misbruik ten opzichte van de pupil. Alle seksuele handelingen, contacten en relaties tussen begeleider en pupil tot 18 jaar zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik.

3. Blijf transparant in je handelen - Voorkom dat je in een positie komt die de schijn oproept dat seksueel onaanvaardbaar gedrag mogelijk zou zijn. Ga nooit één op één met een leerling aan het werk of in een afgesloten ruimte. Zorg dat een andere mentor/begeleider op de hoogte is of dat je gezien kunt worden.

4. Bescherm - Je beschermt de jongeren naar vermogen tegen vormen van ongelijkwaardige behandeling en seksueel misbruik door andere deelnemers, docenten en medebegeleiders. Je ziet er op toe dat de gedragscode door iedereen die betrokken is, wordt nageleefd. Treedt handelend op door de situatie op dat moment te veranderen zodat het gedrag niet meer (kan) plaatsvinden.

5. Maak melding - Indien je gedrag signaleert dat niet in overeenstemming is met deze gedragscode maak je daarvan altijd melding bij de coördinator vrijwilligerswerk van Landschap Erfgoed Utrecht

6. Los op, maar niet in je eentje - In die gevallen waar de gedragscode niet (direct) in voorziet, of bij twijfel over de toelaatbaarheid van bepaalde gedragingen, handel je in de geest van de gedragscode. Zo mogelijk samen met een andere begeleider, docent of vrijwilliger. Of bel Landschap Erfgoed Utrecht.

5. Preventie: het gesprek aangaan over grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag wordt bij LEU bespreekbaar gemaakt binnen de betreffende vrijwilligersgroep. Met elkaar in gesprek gaan en elkaar durven aanspreken op grensoverschrijdend gedrag, is iets dat logisch moet zijn binnen de gehele organisatie. Zonder direct zeer wantrouwend te worden naar elkaar. Er zijn diverse manieren om het gesprek hierover op gang te brengen.

LEU doet dit op de volgende manieren:

1. De projectleider zorgt er voor dat het 'werken met kinderen en kwetsbare personen' onderdeel uitmaakt van het introductieprogramma van JSKB.
2. In de introductie-map voor vrijwilligers wordt een onderdeel 'Gedragscode seksueel ontoelaatbaar gedrag en sociale veiligheid' beschreven. Hierin worden ook de verantwoordelijkheden van de begeleider/mentor beschreven.
3. Bij grote evenementen zoals de Natuurwerkdag, NL-Doet, Domunder en dergelijke, waarbij kinderen betrokken kunnen zijn, worden vrijwilligers van tevoren op de hoogte gesteld van ons beleid en gedragscode.

6. Meldprotocol

In onderstaand meldprotocol staat beschreven hoe LEU omgaat met (een vermoeden van) seksueel misbruik, en hoe deze moeten worden gemeld en leggen we bij geconstateerd misbruik sancties op aan plegers middels het tuchtrecht. Het meldprotocol maakt deel uit van de introductiemap voor vrijwilligers.

Iedereen die seksueel misbruik vermoedt, of erover hoort, is verplicht dit te melden bij Landschap Erfgoed Utrecht. De meldplicht overstijgt alle andere belangen die in het geding zouden kunnen zijn, zoals de wens tot geheimhouding bij het slachtoffer. Het is niet aan medewerkers om aan waarheidsvinding te doen, dit kan een eventueel juridisch traject verstoren.

Let wel: een melding is géén beschuldiging! Na een melding wordt zorgvuldig en objectief onderzocht wat er aan de hand is. Er is oog voor zowel de privacy en belangen van het vermoedelijke slachtoffer als die van de beschuldigde.

Landschap Erfgoed Utrecht laat zich desgewenst adviseren door (externe) deskundigen over verdere handelwijzen. In dit meldprotocol staat een overzicht van stappen die Landschap Erfgoed Utrecht neemt.

- 1 Alle meldingen worden zorgvuldig opgenomen waarbij tijdens het gesprek een beeld wordt gevormd van inhoud, aard en ernst van de situatie. Landschap Erfgoed Utrecht blijft tijdens de procedure in contact met de melder.
- 2 Informatief gesprek met de politie; Bij vermoeden van strafbare feiten wordt direct contact opgenomen met de politie.
- 3 Instellen calamiteitenteam Twee personen worden benoemd voor een zorgvuldige afhandeling van de melding. Taken: coördinatie van het proces, contact met beschuldigde, contacten met slachtoffer en anderen, contact met politie, besluit over vervolgacties, evt afsluiten van procedure. Stel een woordvoerder aan en maak een publiciteitsplan. Neem desgewenst contact op met Movisie Kennislijn 030-789 2112
- 4 Veiligstellen en opvang van het slachtoffer. Voer bij vermoeden van strafbaar feit een informatief gesprek met direct betrokkenen: slachtoffer en ouders. Bespreek de mogelijkheden van aangifte of klacht. Verwijs door naar vertrouwenspersoon, huisarts, GGD en/of slachtofferhulp.
- 5 Gesprek met beschuldigde; Voer een gesprek met de beschuldigde, met twee personen. Doel: objectieve informatie, en helderheid verschaffen over de te nemen stappen. Neem voorlopige maatregelen t.a.v. de vermoedelijke pleger/beschuldigde. Hoor niet uit, veroordeel niet; dat is voor de rechter.
- 6 Aangifte bij politie. Neem na de gesprekken een besluit over procedure: aangifte (laten) doen bij politie of klacht indienen bij tuchtcommissie.
- 7 Informatie aan betrokkenen. Informeer betrokken vrijwilligers om onrust en roddel te voorkomen. Breng de boodschap rustig en helder over, en bespreek de genomen en de te nemen stappen. Informeer de andere ouders van de groep c.q. informeer de betrokken school.
- 8 Na de uitspraak: nazorg voor slachtoffer onderzoek wat je voor het slachtoffer kunt betekenen. Schakel desgewenst deskundige hulp in.
- 9 Na de uitspraak: nazorg Na de uitspraak van justitie of tuchtcommissie moeten definitieve maatregelen worden genomen: mediation, interne sancties, of ontslag, registratie. Bij

onschuldig: rehabilitatie, seponering klacht. Is er sprake van strafbaar feit? Leg dit vast in landelijk registratiesysteem

10 Na de uitspraak: Informeer direct betrokkenen over de uitslag

11 Na de uitspraak: Evalueer, trek conclusies, hoe kun je herhaling voorkomen. En vooral: wat kun je bij een herhaling beter doen in dit proces... En Sluit af.

7. Vertrouwenspersoon

Binnen Landschap Erfgoed Utrecht gaan we op een open en eerlijke wijze met elkaar om en streven we naar een optimale samenwerking. Toch kunnen er tussen vrijwilligers onderling of tussen een vrijwilliger en een medewerker van LEU verschillen van inzicht of misverstanden ontstaan. Als het niet lukt om dit onderling op te lossen kunnen de vrijwilligers van Landschap Erfgoed Utrecht raad of bemiddeling vragen bij de vertrouwenspersoon van LEU: Karen van der Graaf (Link invoegen)

8. Aansluiting bij St. Tuchtrect Vrijwilligerswerk

In maart 2013 is de Stichting Tuchtrect Vrijwilligerswerk opgericht: een initiatief van diverse vrijwilligersorganisaties, in samenwerking met het NOV (Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk) en met nadrukkelijke ondersteuning van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie van dat moment, de heer F. Teeven. Door deze stichting zal een registratielijst worden aangelegd van vrijwilligers die grensoverschrijdend gedrag in het werken met kinderen hebben vertoond bij een vrijwilligersorganisatie, maar hiervoor geen strafrechtelijke veroordeling hebben gekregen. De registratielijst kan voorkomen dat deze mensen gaan "hoppen" tussen diverse vrijwilligersorganisaties. **LEU onderzoekt momenteel de mogelijkheden om zich bij deze stichting aan te sluiten en stemt dit af met Landschapsbeheer Nederland.**

Tijdspad

- Juli 2014 - Concept bespreken intern en met werkgroep JSKB
- Augustus - Vaststelling notitie door MT
- September - Risicoanalyse maken; nagaan welke specifieke risicofactoren er in onze organisatie aanwezig zijn. (zie toolkit 'in veilige handen', NOV).
- September - Bijlage klaar voor introductiemappen vrijwilliger
- Handleiding klaar voor vrijwilligers voor het opvragen van een VOG.
- Oktober - Interne communicatie over nieuw beleid, incl. verspreiding handleiding voor het opvragen van een VOG.
- 1 oktober 2014 - Ingangsdatum nieuw beleid.
- Start opvragen VOG bij nieuwe en huidige vrijwilligers.
- 1 januari 2015 - Start preventie met behulp van het plan van aanpak: gesprek aangaan in teams over grensoverschrijdend gedrag.

Opgesteld door Helene Hine en Aart Costerus, juli 2014
Vastgesteld in MT, augustus 2014